

Expremiér Paroubek: Vláda se řítí do rozpočtových škrťů a navyšování daní

- CZ24 News | 18. dubna 2023

ČESKO: Musím říci, že jsem se zájmem přečetl dnešní (17. 4.) rozhovor s náměstkem ministra financí Markem Morou v HN, odpovědným na MF za oblast veřejných financí.

Mora jako ekonom je člověk, který se na rozdíl od současného ministra financí Stanjury, vcelku dobře orientuje ve fiskální i daňové problematice. To však neznamená, že všechno, co říká, má hlavu a patu. Konec konců, jeho názory si každý může přeciť.

Vláda je ve fiskální oblasti v kritické situaci, když došlo ke kumulaci několika nepříznivých jevů, ke které ovšem sama významnou měrou přispěla. Mám na mysli v první řadě pokles či v lepším případě jen stagnaci hospodářství, kterou odpovědné instituce avizují pro tento rok. Osobně se domnívám, že letos nepůjde jen o meziroční pokles HDP o 0,5%, jak avizuje ČNB. Ten pokles bude hlubší a bude se do něj promítat v první řadě pokles spotřebitelské poptávky. Na ten působí jednak pokles reálných mezd a důchodů, ale také cenová pružnost. Prostě poptávka klesá, když ceny rostou a ceny rostou dramaticky. A i když je složité vyhledat na ČSÚ detailnější údaje o růstu cen potravin, za měsíc březen meziroční růst cen potravin dosáhl 24%.

Přímo tragický je ovšem vývoj v oblasti fiskální, rozpočtové. Zdá se, že vláda jen velmi obtížně, spíše za cenu zázraku, udrží rozpočtem předpokládaný roční deficit 295 mld. Kč.

Vládní činitelé, včetně M. Mory avizují, že chtějí dosáhnout 70 mld. Kč úspor. A protože v příštím roce má dojít k nárůstu výdajů na obranu meziročně o cca 50 mld. Kč, bude to vlastně znamenat najít ne 70, ale 120 mld. Kč. Je to prosté, hospodářství je v poklesu, takže nelze očekávat růst příjmů státního rozpočtu v důsledku růstu HDP.

Ani tzv. windfall tax nebude mít zdaleka takový výnos v tomto roce jak ministerstvo financí předpokládalo. Zkrátka, můj osobní odhad je, že letos státní rozpočet skončí schodkem v rozmezí 350 - 400 mld. Kč. A Česko tak bude na jednom z prvních míst mezi zeměmi EU, ne-li dokonce úplně první, pokud jde o dynamiku růstu schodku státního rozpočtu.

Další faktor, který ovlivní složitost rozhodování o státním rozpočtu, daních a rozpočtových škrtech atd., spočívá ve vnitřní slabosti pětikoaliční vlády. Tato vláda sice disponuje ve sněmovně pohodlnou většinou 108 poslanců z 200, ale její nižší vnitřní stabilita je dána přirozeně tím, že je to vláda složená z pěti politických stran. A ty mají, jak je zřejmé z veřejné diskuse, do které se představitelé vládních stran na toto téma již pustili, velmi rozdílný pohled na podobu budoucího „paketu“ na opravu veřejných financí.

Náměstek Mora tvrdí, že zvýšení daní bude představovat asi jednu třetinu celého balíčku - balíčku na snížení rozpočtového schodku. Tzn., že dvě třetiny bude muset vláda někde v rozpočtu seškrtnat. Nepochybuji, že s největší láskou bude škrtat v zemědělských dotacích (A.Babiš), což konec konců, Mora i naznačil.

Vraťme se ale do nedávné minulosti. Na konci roku 2020 odhlasovalo tehdy vládní hnutí ANO s opozičními stranami SPD a ODS zrušení superhrubé mzdy z daně z příjmů fyzických osob, čímž přišel státní rozpočet o cca 100 mld. Kč. ODS, která sama sebe prezentuje jako stranu rozpočtové odpovědnosti, se nechala s radostí strhnout k této lákavé možnosti naplnění svého dlouhodobého programového cíle, kterým je snížení efektivního zdanění mezd. Kromě toho byla v té době také

zrušena daň z převodu majetku, sice daň s nižším daňovým výnosem, který ovšem po jejím zrušení zcela zmizel. Stejně tak v loňském roce současná vládní koalice opět de facto z ideologických důvodů odhlasovala zrušení toho, co zbylo z EET. Takže státní rozpočet přišel o dalších až 15 mld. Kč.

V tuto chvíli zíráme všichni, včetně vládní koalice, na obří strukturální deficit 250 mld. Kč. ODS, která se chtěla po volbách v roce 2021 stát vládní stranou, se při rušení superhrubé mzdy (což jsem uvítal) nepostarala o to, aby bylo zachováno efektivní zdanění mezd (což bych očekával). Prostě se zachovala populisticky a ne rozpočtově odpovědně.

V minulém týdnu začali vládní představitelé intenzivně mluvit o potřebě zvýšení sazeb DPH, což není příznivá zpráva z hlediska inflačního růstu. Dynamika růstu inflace se zřejmě naštěstí již vyčerpává, ale zvýšení daňového břemena je v případě nepřímých daní rovnoměrněji rozloženo na celou společnost. Je tedy významně oslaben solidaristický charakter státu, neboť s růstem výše příjmu, klesá míra jejich zdanění. Je to paradox, ale v případě existence pouze nepřímých daní (a za předpokladu neexistence daní přímých) by byly nízké mzdy zdaněny de facto více než mzdy vyšší a vysoké. Z tohoto hlediska jsou tedy daně ze spotřeby regresivní, málo sociálně citlivé a tudíž nespravedlivé.

Vláda se tak dostala do značné míry vlastní vinou (především díky postupu ODS při zrušení superhrubé mzdy) do velmi složité fiskální situace. Bude škrtat, škrtat a ještě škrtat a přitom zvyšovat drahotné břemeno občanů.

Vláda by měla vystoupit velmi aktivně především ve dvou otázkách, kde jí to ale příliš nejde. Přetrvávání válečného konfliktu na Ukrajině se stále promítá do cenové úrovně potravin, průmyslových kovů a také plynu, energií a pohonných hmot a obecně derivátů z ropy. Pokud by došlo k ukončení konfliktu, začnou se ceny komodit dříve nebo později pohybovat směrem dolů. A v některých oblastech dokonce dosáhnou úrovně před covidem.

Vláda je stále pasivní také v další oblasti, která může státnímu rozpočtu, občanům i firmám pomoci. Mám na mysli zestátnění třicetiprocentního podílu soukromých investorů v polostátní firmě ČEZ. To by ve svém důsledku při současném odchodu z energetické burzy v Lipsku, mohlo radikálně změnit ceny elektrické energie. Ty by mohly být odvozeny od výrobních nákladů společností ČEZ, pouze s mírným ziskem. Na energetickou burzu v Lipsku by i tak putovalo 20 - 25% energie vyrobené v Česku. ČEZ a další výrobci elektrické energie by tak mohli u podstatné části své produkce počítat s vysokými zisky. A české domácnosti a firmy by podstatně snížily náklady, které platí za elektřinu.

Pokud jde o daňové otázky, domnívám se, že jako první je potřeba řešit daňovou progresi. Prostě oprášit v českých podmínkách něco, co zavedly pravicové vlády Václava Klause. Druhým nezbytným manévrem v daňové oblasti by bylo zavedení mimořádné daně z dividend, které vyplácejí české filiálky zahraničních společností svým mateřským firmám. A to s výjimkou částek, které budou investovány přímo v Česku.

A za třetí, věc, ke které vláda zcela nepochybně také nepřistoupí, a která je vysoce potřebná, tedy zastropování vojenských výdajů na úrovni roku 2022 (tedy na částce 92 mld. Kč)...

AUTOR: Jiří Paroubek

[ZDROJ](#)